

forlovedes opsparing blev brugt til køb af møbler og andet husgeråd. Ingen af vore forældre var særlig velstående, så der var ikke nogen egentlig kontant hjælp fra den side. På ejendommen var der to mindre kreditforeningslån, som blev betalt ud, og så blev der optaget et 1. prioritetslån i Ølgod Sparekasse på 44.000 kr. med en løbetid på 50 år og til en rente på 4 1/2 % p.a., og det var jo ret så gode vilkår; men sparekassen forlangte to vederhæftige kautionister, og det var noget af en bodsgang at finde dem. Men det lykkedes blandt familie, naboer og gode venner og et par af min gamle husbonde. (-)

Vi blev gift den 21.5.1947, så den første vinter boede jeg alene på gården, dengang flyttede man ikke sammen, før man blev gift. Der var nu også meget, der skulle ordnes, før det var så nogenlunde beboeligt. Vi havde et stort bryllup. (-)

Vi startede i 1946 med kun få midler. De penge, vi havde sparet op, blev

brugt til udbetaling i ejendommen og til de allernødvendigste møbler og indbo, så vores etablering er sket over en lang årrække, men derved blev glæden ved de små fremskridt ikke mindre. (-)

(Gården blev solgt i 1991). Det er en stor omstilling at forlade det sted, hvor man har haft sit virke og sit hjem gennem 44 år. Det er lang tid; men når man tænker tilbage, så er de gået hurtigt, og det kan være helt overvældende og næsten med lidt bekymring at tænke på, så hurtigt udviklingen er gået i disse år. Vi ville nok ikke tilbage til de forhold, vi startede under. Alle de arbejdslettende ting, vi har oplevet, har vi hilst med glæde, men jeg tænker mere på de kulturelle ting, der er forsvundet sammen med, at alt er blevet større og mere effektivt. Hvor var det f.eks. hyggeligt med generalforsamlingerne i de forskellige foreninger og virksomheder, hvor vi var relativt få til at bestemme tingene. Økonomien har fået en alt dominerende magt, men ikke alt kan gøres op i penge.

Landmandsuddannelse og overtagelse af en østjysk fødegård.

Per Skov Thulesen er født i 1918 på gården "Lillebjerre" (85 td.ld.) i Åle sogn. Per Skov Thulesens far døde i ung alder. Derefter drev moderen i flere år gården med bestyrer. Per Skov Thulesen kom ikke så meget ud at tjene

blandt fremmede. Han kom efterskole og på højskole og havde nogle få pladser rundt om i landet, inden han i forbindelse med sin mors død i 1942 forpagtede sin fødegård sammen med sin bror. I 1948 overtog han gården som enejer.

Efter en god skolegang i Åle og konfirmation i efteråret 1932 kom jeg i vinteren '33-34 på Skibelund Efterskole. Sommeren 1936 på en gård på Samsø. Vinteren '36-37 ophold på Vallekilde Højskole. Sommeren 1937 karl på en gård i Odsherred i Siddinge. Vinteren '38-39 som 20 årig på et 9 måneders kursus på Ladelund Landbrugsskole. 1.11.41 kom jeg til Bjørnekær i Hjeriting ved Rødding som forkarl. Jeg skulle være der et år, men den 1. maj '42 dør vor mor, og jeg må tage hjem. Min bror Kristian og jeg overtager nu Lillebjerre i fællesskab. Vinteren '42-43 på Askov Højskole og dermed sluttede ungdomsuddannelsen.

Det blev ret korte ophold, jeg fik i mine pladser ved landbruget. Når jeg tænker tilbage på disse oplevelser, så var de alle gode og lærerige pladser, hvor der overalt blev lagt vægt på, at vi unge mennesker befandt os godt og lærte en masse.

På Samsø avlede vi tidligt modne kartofler, der blev leveret i havnen til udskibning til Århus. Vi havde også avl af agurker til auktionen i Århus. Jeg nød meget denne sommer på Samsø. Øen var ikke større, end at man i løbet af sommersøndagene kunne nå at komme rundt og opleve hele øen.

Hørren "ruskes" det vil sige trækkes op med rod og bindes i neg. Høravlen var i stærk tilbagegang siden midten af 1800-tallet som følge af den billige fabriksfremstillede bomulds fremkomst.

Pladsen på Sjælland i Siddinge lærte mig meget om kvægavl og frøavl. Min husbond var medejer af den berømte avlstyr "Højager Nakke". Der blev gjort meget ud af kvægavlen, men jeg arbejdede nu mest i marken, og jeg husker, at vi havde frøavl af spinat, rødkål og roefrø. Vi levede godt her. Jeg kan f.eks. huske, at vi hver formiddag var inde og få stuede kartofler og spegesild. Arbejdsdagen blev på denne måde delt op i tre afsnit, og det var jo en god ting for unge heste og unge mennesker. (-)

Pladsen i Sønderjylland på Bjørnekær var også meget lærerig. Gårdejeren var formand for den stedlige landboforening og iøvrigt meget politisk engageret, så han var ikke meget hjemme, og det var jo en udfordring for forkarlen. Man måtte lære at arbejde selvstændigt. Der var stor besætning og stort svinehold, så der var to foder-mestre, og vi var tre karle. (-) Det var jo et større landbrug, og vi karle og to piger opholdt os i fritiden i folkestuen. Som regel spiste alle sammen til middag. Ved spisebordet sad husbond så ved bordenden, og ved venstre langside sad så forkarl, andenkarl, trediekarl og endelig de to foder-mestre med den ældste foder-mester ved den nedre bordende. Ved den anden langside sad så husmor, pigerne og børn. (-)

Opholdet på Skibelund Efterskole blev en stor oplevelse for mig. Jeg fik pludselig en stor flok nye, gode kammerater, og vi levede i et festligt samvær både i skole og fritid. Selv om jeg

altid har været glad for at gå i skole, så blev efterskoleopholdet her en helt speciel oplevelse. (-)

Også mit ophold på Vallekilde blev af stor betydning for mig, selv om jeg var ung (18 år). Jeg var også for ung til at få det fulde udbytte af dette ophold. (-) Senere fik jeg så mulighed for endnu et højskoleophold og denne gang på Askov. Det blev naturligvis en rig oplevelse. (-) Vi var mange, der nok kom til Askov med en fornemmelse af, at nu skulle vi rigtigt have vort samfundssyn pudset op og bekræftet, men så gik det for mange af os, det gjorde det i al fald for mig, at vi fik omstødt nogle velerhvervede, færdige meninger eller fordomme om mange ting eller forhold. Det betød, at vi kunne begynde næsten forfra, og danne os et nyt og mere differentieret syn på mange livsforhold. (-)

Vinteren 38-39 var jeg så på Ladelund Landbrugsskoles vinterskole, men jeg fortsatte om sommeren på det udvidede driftskursus. Det blev meget givende 9 måneder, og jeg nød i fulde drag at suge til mig af den teoretiske viden om landbrug, og havde jeg ikke haft den forpligtelse til snarest at komme hjem og hjælpe mor med den daglige drift af Lillebjerre, så var jeg nok gået videre med teoretisk uddannelse på Landbohøjskolen. Vi fik om vinteren en grundig indføring i de kemiske og biologiske sammenhænge, og selv om det kunne være fremmed og tør viden for os, så nød jeg at få indblik i disse ting, men jeg følte i høj grad, at

sommerens mange ekskursioner i mark og stald på en værdifuld måde fik sat vor teoretiske vinteruddannelse i relation til det praktiske landbrug. Skolens lærere var alle på deres felt meget dygtige og inspirerende lærere. Jeg tænker ofte med glæde tilbage på deres timer. Ikke alene var de fagligt dygtige og lærte os en masse om landbrug, som vi siden har nydt godt af, men de var også hver især betydelige personligheder. De havde en åndelig ballast fra højskolen og det folkelige Danmark, som de ofte øste af midt i den teoretiske snak. (-)

Efter opholdet på Ladelund kom jeg hjem og fik ret hurtigt lov til at prøve de teoretiske ideer ud i praksis hjemme på Lillebjerre. Både mor og andre i lokalsamfundet var meget åbne for at prøve nye veje som ensilering af grøntfoder, at anvende inseminering i avlen både hos svin og køer. Selvfølgelig lykkedes alt ikke, men det var spændende at få lov til at prøve nogle ting af i praksis, endnu imens gløden var til stede. (-)

Den 1. maj 1942 skete der jo det, at vi tre søskende mistede vor kære mor. Hun fik en svær sygdom, som hun ikke kunne stå igennem. Det blev så ordnet sådan, at min bror Kristian og jeg i fællesskab overtog gården. Lillebjerre var på dette tidspunkt i ejendomsskyld kr. 60.000 og i hartkorn vurderet til 6,5. Ved handelen blev ejendommens værdi ansat til 80.000 kr., besætning til 22.175 og redskaber og maskiner til 3.940 kr. Med regule-

ringer blev den samlede overtagelses-sum opgjort til 105.615 kr. Købesummen blev berigtiget ved, at vi overtog gælden i gården på 18.000 kr., og restbeløbet 87.615 kr. blev klaret ved, at vi i vor del af arv i boet likviderer dette beløb. Vor søster fik sin arvepart 37.950 kr. udbetalt, men anbragt i Overformynderiet, idet hun endnu ikke var myndig.

Ved overtagelsen bestod besætningen af 4 heste, 3 plage, 11 føl, 26 køer, 20 stk. ungdyr, 4 grisesøer, 2 fedesvin, 6 ungsvin og 30 høns. Af redskaber og maskiner var der 1 tærskværk med presser, 2 elmotorer, 1 vandpumpe, 1 kværn, 3 arbejdsvogne, 1 fladvogn, 1 selvbinder, 1 slåmaskine, 1 såmaskine, 1 hesterive, 3 plove, 5 harver, 1 tromle, 1 gødningsspreder, 2 ajletønder, 1 ajle-
nedfælder, 2 kaner, 6 seletøj, 1 tørvasker. Endelig var der en personautomobil, Chevrolet 1927, til en værdi af 500 kr. 1 ko repræsenterede en værdi på ca. 400 kr., 1 fedesvin ca. 50 kr. Min bror og jeg skiftedes så til at være hjemme og passe bedriften indtil april 1948, hvor jeg overtager hans halvpart i gården, og jeg bliver altså enejejer i 1948.

Købesummen for halvparten bliver aftalt til 9.000 kr., som berigtiges ved, at jeg overtager 1/2 af et nyt kreditforeningslån i gården på 3.000 kr., og resten 6.000 kr. udbetales kontant til Kristian. Han køber en gård i Morsholt ved Odder.

Uldvask på god gammeldags manér.

Den 25. oktober 1948 blev jeg gift med Alma Schmidt i Vester Nebel kirke ved Esbjerg. (-) Det blev altså den gamle slægtsgård, vi fik lov til at drive videre. Alma fortsatte sin lærergerning til april 1949, men stoppede så for at hellige sig husmodergerningen, og efterhånden kom der jo 4 børn. Ja, der var nok at se til for en husmoder, selv om der var to piger til hjælp. Der var jo stadig megen have rundt om gården, og husstanden var stor. Vi havde fodermester og to karle alle på fuld kost og logi.

I stuehuset skete der ikke i vor tid de store forandringer. Det var et stærkt og godt hus, min bedstefar byggede i

1889, men nogle ændringer i indretning skete langs af sted, så huset blev mere praktisk efter vor tids forhold. Efterhånden som mekaniseringen skred frem, blev folkeholdet mindre, og karlekamre blev indrettet på loftet i stuehuset, så der kunne komme varme på værelserne. Det havde der ikke været, så længe værelserne var indrettet i udhuset. (-)

Da Alma og jeg overtog driften af Lillebjerre, fortsatte vi med den alsidige drift med køer, grise og grisesøer, høns og i starten også med fuld hestebesætning. Som medhjælp havde vi to piger. Derefter havde vi en pige og lidt løs hjælp til vask og rengøring og til børnepasning. (-)

Alma og jeg satte megen pris på at have hjemlige forhold også for alle medhjælpere. Dagligstuen var altid åben for alle, så hvis man var hjemme, så samledes vi der i fritiden hyggede os på forskellig vis med spil, sang, læsning. Var folkene fra den nærmeste omegn, ja så tog mange selvfølgeigt ofte hjem, når man havde frisdag; men var der langt hjem, blev man ofte og tilbragte sdndagen sammen med hele familien. Det var også sÅdan, at vi fulgtes ad til gymnastik, ungdomsmøder og lignende, bÅde karle, piger og husbondsfolk. Vi kunne selvfølgeigt ikke i samme grad følge denne linie, efterhÅnden som bdrnene kom til, men sÅ gerne, at vore unge medhjælpere var med til det, der foregik i sognet og andre steder. BÅde Alma og jeg fdlte ansvar for, at de unge, som vi havde hos os, lærte noget, men også for at de havde det godt og hjemligt hos os. (-)

Karleår og køb af gård.

Niels Herman Schmidt er fddt i 1921 pÅ "Lundgaard" (50 td.ld.) ved Brdrup. I 1937 kom han ud at tjene, og i 1949 købte han "Stensvanggaard" ved Brdrup.

Da jeg kom ud af skolen, blev jeg første sommer trediekarl hjemme. Arbejdet bestod mest i at passe kdrerne. Da jeg var 16 år, syntes min far, at nu trængte jeg til at komme ud at tjene. PÅ Lille Skovgaard ved Vejen havde

Det var ikke usædvanligt, at medhjælpere var i flere år i samme plads, ja undertiden endda mange år. Det var af stor betydning for os, at vi i den første fodermester, vi fik til 1. november, havde en god og fast mand til at passe besætningen her i mange år i starten af vor landmandsgerning. (-) I disse år blev alle bdrnene fddt; men der skete jo også dette, at jeg ret hurtigt blev en del engageret i organisationsarbejder, i mejeri, landboforening og forskelligt politisk arbejde. Når det kunne lade sig gøre, var det jo ikke alene fodermesterens fortjeneste, men i høj grad takket vdrere en lang række af dygtige og trofaste medhjælpere, vi havde i årenes ldrb. (-)

Det var en god periode for os, sÅ længe vi kunne have sÅ mange folk i tjeneste, at der virkelig blev tale om et fællesskab pÅ den enkelte gård, et fællesskab der rakte ud over arbejdsdagen og ud over fæsteperioden.

min mor, min bror og en søster tjent, sÅ der skulle jeg også hen. Det var 5 km. hjemmefra, og jeg blev hentet i bil den 1. november. Jeg havde fået et nyt skab, og det blev sat pÅ bagagebæreren pÅ bilen. Jeg længtes meget hjem i begyndelsen, men blev rigtig glad ved at vdrere der. Vi lærte en masse. Der var meget at bestille, men orden i sagerne. Der var gift fodermester, to piger og fire karle. Jeg var den yngste, sÅ det var somme tider hårdt,